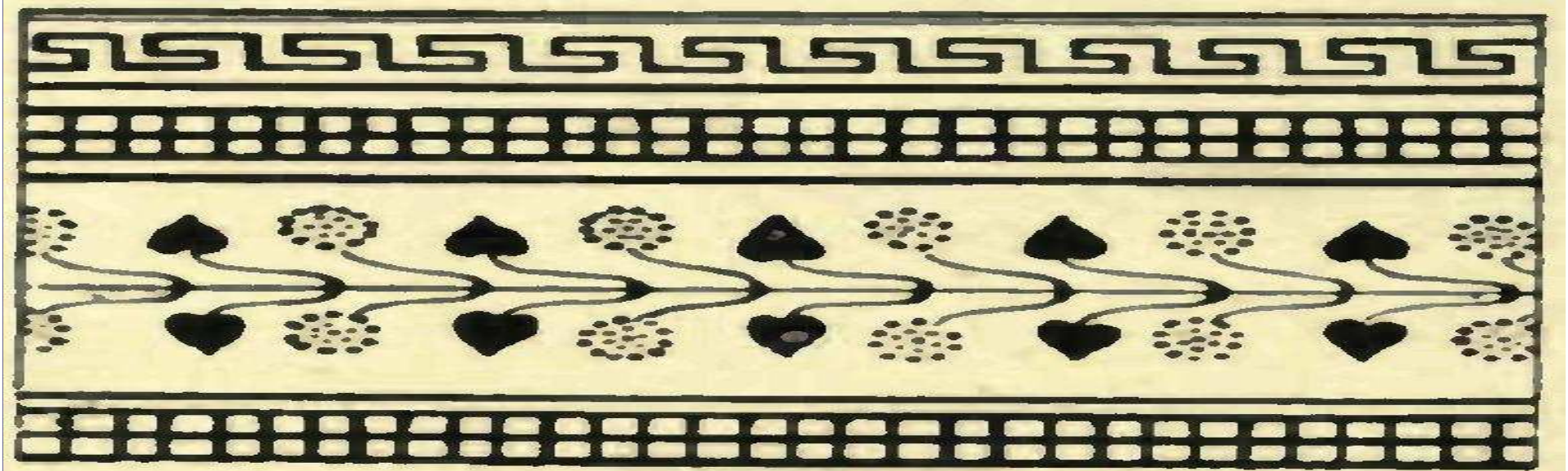

VIOLÈNCIA DE GÈNERE

A LA MITOLOGIA GREGA

Si analitzem els personatges femenins de la mitologia grega veiem que són sovint víctimes de la brutalitat masculina, del seu egoisme o de la seva traïció.

En temps de guerra, són moltes les innocents que en pateixen injustament les conseqüències: la virginal **Polixena, sacrificada sobre la tomba d'Aquil·les; la sacerdotessa **Cassandra**, violada per un dels grecs i convertida en esclava sexual d'un rei enemic, Agamèmnon; **Andròmaca**, la jove vídua, que ha de presenciar l'execució del seu fill i convertir-se en concubina del seu assassí.**

També hi ha dones que són assetjades, perseguides i violades per un déu i després castigades per això mateix: **Sèmele, que acaba carbonitzada; **Dànae**, empresonada pel seu propi pare i després llençada al mar; o Dafne, metamorfosada en llorer per poder escapar del seu diví agressor, Apol·lo.**

DONES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA A LA MITOLOGIA CLÀSSICA

ARIADNA NARCÍS
ARIADNA FANDOS
1 BATX B

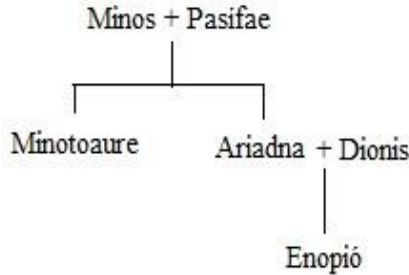

ARIADNA Ἀριάδνη

El nom significa "la santíssima, la molt sacra"

Ella vivia a Creta i era la filla del rei, reialme que abandona encegada d'amor per Perseu, jove príncep d'Atenes, que l'abandona a l'illa de Naxos.

Arbre genealògic d'Ariadna

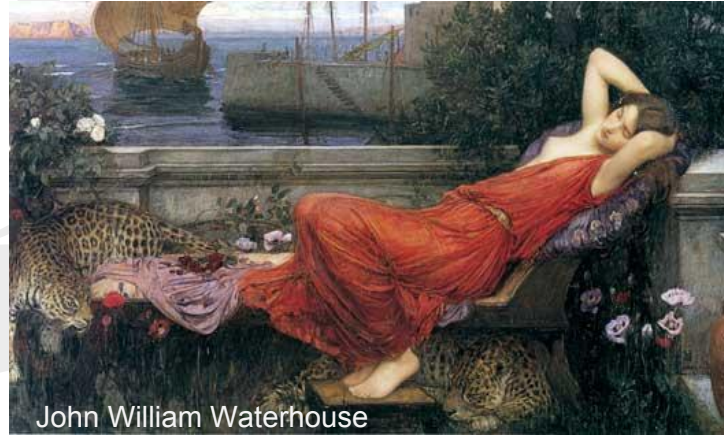

EL MITE

Ariadna es va enamorar de Teseu, quan aquest va anar a matar el Minotaure al laberint de Creta. Ella va decidir ajudar-lo, però amb la condició que després es casessin i fugissin lluny d'allí. Llavors ella li va regalar un cabdell de llana màgic de manera que Teseu pogués anar desfent el cabdell i, a l'hora de tornar, saber trobar el camí de sortida.

Quan Minos va assabentar-se que Teseu havia matat el minotaure es va enfurismar i ells dos van marxar de seguida. Però en el camí van fer una parada a l'illa de Naxos, on Teseu va abandonar Ariadna mentre dormia a la platja. Quan, desconsolada, creia que moriria allí, el déu Dionís, que passava per allí i s'havia enamorat d'ella, la va rescatar i se la va emportar a l'Olimp. Finalment, Dionís la va convertir en una constel·lació.

EL MITE EN CLAU DE GÈNERE

Ariadna és l'exemple paradigmàtic de la dona utilitzada per un heroi sense escrúpols (en aquest cas Teseu), que resulta víctima d'un engany despietat i queda indefensa i vulnerable física i psicològicament. Són diversos els autors que s'han esplaiat a descriure aquest estat de desamparament i desconsol de la jove indefensa i fràgil.

els TEXTOS

Fresc de la casa de L.Caecilius Iucundus (Pomepia)

*Theseus in insula Dia tempestate retentus
cogitans, si Ariadnen in patriam
portasset, sibi opprobrium futurum,
itaque in insula Dia dormientem reliquit;
quam Liber amans inde sibi in coniugium
abduxit.*   HIGNI, *Fabulae* XLIII

[...] Retingut a la illa de Dia per una tempesta, Teseu, pensant que, si portava a Ariadna a la seva pàtria, rebria retrets per aquell motiu, la va abandonar a la illa de Dia mentre dormia. Després, Líber (Dionís), enamorat d'ella, la va prendre en matrimoni i la va treure d'allí.

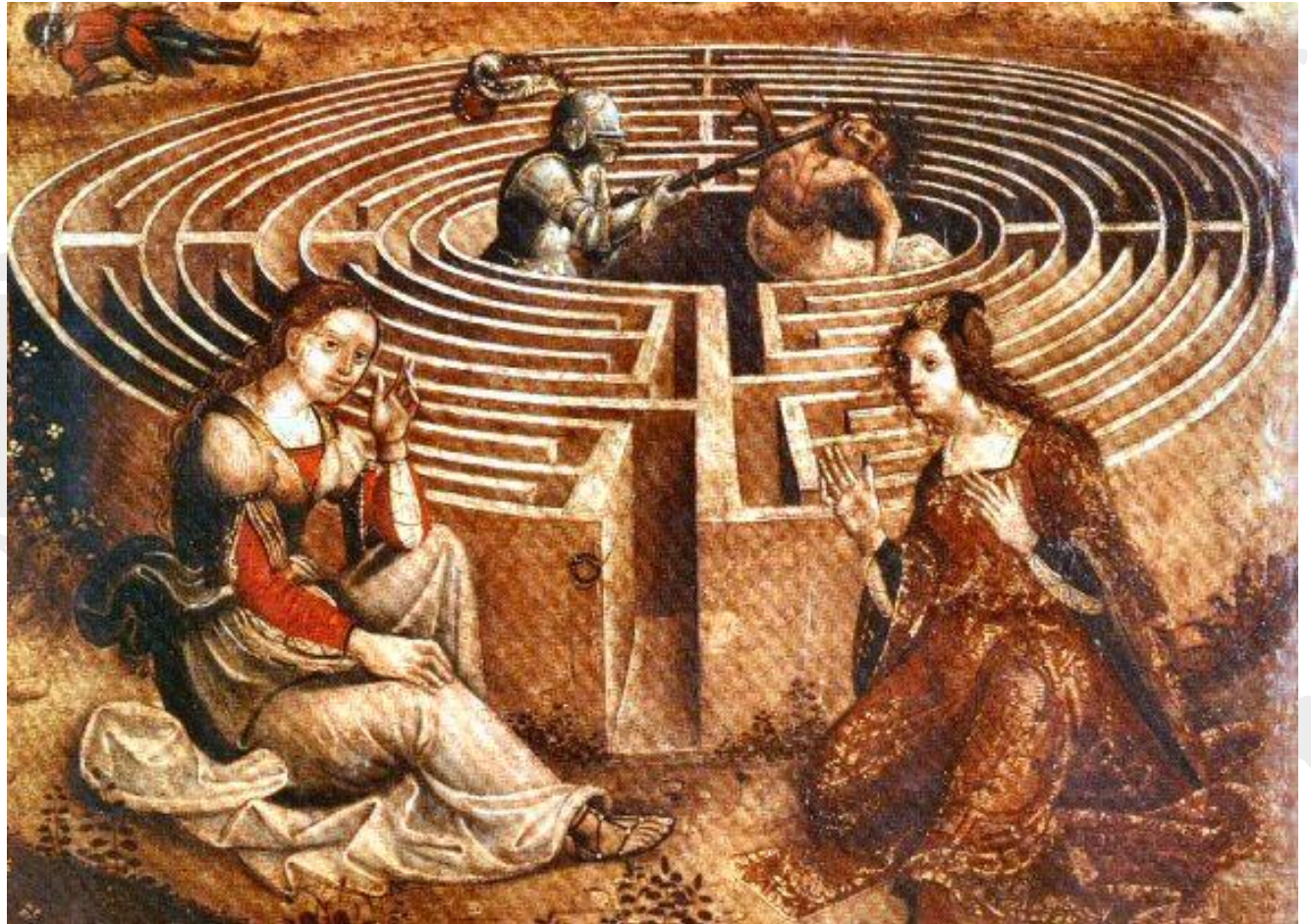
CATVLLVS *Carmina* LXIV 120-138

Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit amorem, aut
ut uecta rati spumosa ad litora Diae <
uenerit,> aut ut eam deuinctam lumina somno
liquerit inmemori discedens pectore coniunx?
Saepe illam perhibent ardenti corde furentem
clarissonas imo fudisse e pectore uoces,
ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
unde aciem <in> pelagi uastos protenderet aestus,
tum tremuli salis aduersas procurrere in undas
mollia nudatae tollentem tegmina surae,
atque haec extremis maestam dixisse querellis,
frigidulos udo singultus ore cientem:
“Sicine me patriis auectam, perfide, ab aris, perfide,
deserto liquisti in litore, Theseu?
sicine discedens neglecto numine diuum,
immemor a! deuota domum periuria portas?

A tot això preferí Ariadna, però el dolç amor de Teseu. Travessant la mar escumosa, a les costes de Dia fou portada, i un cop vencé la sona els seus ulls l'abandonà l'amant de cor oblidós i partí. Conten que tot sovint, delirant i amb cor ardorós, des del fons del seu pit va cridar tan fort com sabia. I ara escalava els penyals, desolada, per veure més alta les immenses planades del pèlag, adès tremolosa decorria a la platja a trobar-se amb les ones salades recollint-se el vestit lleuger per sobre els genolls. Varen ser aquestes paraules que, trista, digué finalment entre el gelat singlot i amb la cara banyada de llàgrimes: “Pèrfid, així m’has deixat, de la llar paterna arrencada, abandonada, pèrfid Teseu, a la costa deserta? I és així que has partit, menyspreant la volença dels déus, i ara, oblidós, maleït pel perjuri, tornes a casa?

**MAESTRO DE
CAMPANA,**
il·lustració de les
Metamorfosis d'Ovidi
(s.XV).

**Es pot veure
Ariadana i la seva
germana Fedra,
davant del labertint,
mentre Teseu lluita
contra el Minotaure**

TINTORETTO,
Bacchus, Venus i Ariadna
(1576 - 1577)

**Bacchus ofereix a Ariadna,
abandonada per Teseu a l'illa de
Naxos, una corona d'estels com a
regal de noces.**

Dànae, Δανάη

Dànae, Δανάη, de δανός (àrid, sec), derivat al seu torn de δαίω (cremar, encendre), sent el nom de la terra àrida fecundada per la pluja, com en el mite, en què Dànae és fecundada per Zeus.

Acrisi + Eurídice

Dànae + Zeus

Perseu

Dànae

Acrisi va rebre un oracle en el qual se li anunciava que el seu nét el mataria. Perquè aquesta no tingués fills, Acrisi la va tancar en una cel·la de bronze. Però Zeus se li va aparèixer en pluja d'or i la va deixar embarassada. Poc després, va néixer el seu fill Perseu. Quan Acrisi va saber el que havia passat, es va negar a creure la història de l'origen diví de l'embaràs, pel que va decidir tancar Dànae amb el nadó en un cofre i llançar-los al mar. Però Zeus els va protegir i van arribar fora de perill a l'illa de Sèfiro.

Dictis, el germà del tirà Polidectes, va donar refugi a la jove mare i al seu fill. Polidectes volia casar-se amb Dànae i, considerant Perseu un obstacle, va voler allunyar-lo, i el va enviar a la recerca del cap de Medusa.

Mentre Perseu estava complint amb la seva missió, Polidectes va intentar seduir Dànae. Com que Dànae no l'acceptava, l'amenaçava terriblement, tot i que Dictis intentava defensar-la. Quan Perseu va tornar amb el cap de la Medusa, va trobar la seva mare i Dictis pregant per pietat davant Polidectes.

Dànae

Va comprendre tot el que havia passat, i mitjançant el cap de Medusa va convertir el tirà i els seus servidors en pedra. Perseu i la seva mare van tornar a Argos, i després a Larisa, on se celebraven uns jocs atlètics. Acrisi hi era per casualitat i Perseu el va colpejar accidentalment amb la seva javelina i matar, complint la profecia. Massa avergonyit per tornar a Argos, va donar llavors el regne a Megapentes, cosí de Dànae, i va regnar a Tirint.

Dànae de Gustav Klimt (1907)

Dànae de John William Waterhouse (1892)

Dànae i la violència sexual

La història mítica de Dànae, a qui el seu pare va negar el matrimoni i la possibilitat de ser mare per por a perdre el poder i la vida, il·lustra l'eterna por dels homes cap al poder femení que representa la capacitat de gestar la vida. En conseqüència, sorgeix la necessitat de controlar el cos i la sexualitat de les dones, i apareix també l'anhel masculí de procrear sense l'element femení.

Perseu va casar-se amb Andròmeda sense tenir en compte la voluntat de la jove, de la mateixa manera que Zeus, el seu pare, no havia tingut en compte el desig de Dànae quan la va posseir, metamorfosat en pluja d'or, i la va convertir en una més de les múltiples infidelitats que Juno, esposa i germana de Zeus, va haver de suportar. La deessa, cansada de les aventures amoroses del seu marit, perseguia impotent les joves ultratjades pel déu, culpabilitzant-les de les atrocitats comeses per la divinitat masculina. D'aquesta manera, convertia les víctimes en botxins.

Textos: Higini, *Fabulae* 63

1/2

Danae Acrisii et Aganippes filia. Huic fuit fatum, ut, quod peperisset Acrisium interficeret; quod timens Acrisius, eam in muro lapideo praeclusit. Iovis autem in imbrem aureum conversus cum Danae concubuit, ex quo compressu natus est Perseus. Quam pater ob stuprum inclusam in arca cum Perseo in mare deiecit. Ea voluntate Iovis delata est in insulam Seriphum, quam piscator Dictys cum invenisset, effracta ea vidit mulierem cum infante, quos ad regem Polydectem perduxit, qui eam in coniugio habuit et Perseum educavit in templo Minervae.

Dànae era filla d'Acrisi i d'Aganipe. Se li havia vaticinat que el fill que engendrès mataria Acrisi. Tement això, Acrisi la va tancar entre murs de pedra. Però Júpiter transformant-se en pluja d'or, es va ficar al llit amb Dànae i d'aquesta unió va néixer Perseu. A causa de la deshonra, el seu pare la va tancar amb Perseu en un cofre que va llançar al mar. Per voluntat de Júpiter el cofre va ser arrossegat a l'illa de Sèrifos. El pescador Dictis el va trobar i, quan el va obrir, va veure la dona amb el nen. Els va conduir a presència del rei Polidectes, qui es va casar amb ella i va criar a Perseu al temple de Minerva.

Textos: Higini, *Fabulae* 63

2/2

Quod cum Acrisius rescisset eos ad Polydectem morari, repetitum eos profectus est; quo cum venisset, Polydectes pro eis deprecatus est, Perseus Acrisio avo suo fidem dedit se eum numquam interfectorum. Qui cum tempestate retineretur, Polydectes moritur; cui cum funebres ludos facerent, Perseus disco misso, quem ventus distulit in caput Acrisii, eum interfecit. Ita quod voluntate sua noluit, deorum factum est; sepulto autem eo Argos profectus est regnaque avita possedit.

Quan va arribar allà, Polidectes va intercedir per ells. Perseu va fer el jurament al seu avi que mai el mataria. Quan Acrisi estava retingut allà a causa d'un temporal, Polidectes va morir. En celebrar els jocs fúnebres en el seu honor, Perseu va llançar un disc que el vent va desviar al cap d'Acrisi i el va matar. D'aquesta manera el que ell no va voler per la seva voluntat es va complir per la dels déus. Un cop enterrat el rei, va marxar a Argos i va prendre possessió del tron del seu avi.

J. Chantron,
Danae (1891)

Danae de Jan
Gossaert
(1527)

Hendrick Goltzius (1603). Los Angeles County Museum of Art

Decoració de gerro 450-425 aC

POLIXENA Πολιξένα

Πολι (Poli) - Molt Ξενός (Xenós) - “La molt hospitalària”

Príam ♥ Hècuba

Hèctor - Hèlenus - Cassandra - Deífob - Paris - Troilus

Polites - Polidor - Creüsa - **Polixena**

el MITE

S'explica que Polixena era a la font quan Troilus va portar-hi a beure el seu cavall, mentrestant es va presentar Aquil·les i el va matar. Polixena va aconseguir escapar despertant la passió en el cor d'Aquil·les.

Segons altres versions, Polixena s'hauria presentat amb Andròmaca i Príam per reclamar el cadàver d'Hèctor. I és Polixena qui convenç Aquil·les que torni el cadàver. Aquil·les per obtenir la mà de Polixena, va oferir a Príam abandonar els grecs i tornar a la seva pàtria, oferiment que es va dur a terme al temple d'Apol·lo Timbreu. Però Paris, amagat darrera l'estàtua del déu matà a traïció Aquil·les amb una fletxa al turmell. Com a venjança, Polixena fou sacrificada sobre la tomba d'Aquil·les.

MORT DE POLÍXENA

Políxena va ser una víctima innocent de la guerra de Troia. Va ser decapitada per Neoptòlem sobre la tomba d'Aquil·les.

*Quae memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
admota est sensitque sibi fera sacra parari
utque Neoptolemum stantem ferrumque
tenentem utque suo udit figentem lumina uultu,
'utere iamdudum generoso sanguine' dixit
'(nulla mora est!), aut tu iugulo uel pectore telum,
conde meo!' (Igulumque simul pectusque retexit:
scilicet haud ulli seruire Polyxena ullem!)
'Haud per sacrum numen pacabitis ullum;
mors tantum ullem matrem mea fallere posset:
mater obest minuitque necis mihi gaudia,
quamuis non mea mors illi, uerum sua uita
gemenda est!
Vos modo, ne an non libera manes,
ite procul, si iusta peto, tactuque uiriles
uirgineo remouete manus! Acceptior illi,
quisquis is est, quem caede mea placere paratis,
liber erit sanguis; siquos tamen ultima nostri
uerba mouent oris (Priami uos filia regis,
nunc captiua rogat), genetrici corpus inemptum
reddite, neue auro redimat ius triste sepulcri,
sed lacrimis! Tunc, cum poterat, redimebat et
auro.'*

Ben conscient de sí mateixa, quan es va apropar al barbar altar i s'adonà que es preparava per ella un ritual ferotge, i quan va veure a Neoptòlem de peu i amb l'espasa a la mà, i quan va veure clavant els seus ulls en el seu rostre, va dir: << Fes ja ús de mi, noble sang (no cal esperar): o bé clava la teua arma en el meu coll o en el meu pit>> (i a la vegada es va descobrir el coll i el pit). <<De cap manera no voldria jo, Políxena, ser esclava de ningú: però amb aquest sacrifici no aplacareu cap divinitat: només voldria que la meua molt passés inadvertida per a la meua mare: és la meua mare la que m'engoixa i impedeix la satisfacció de la meua fi, jencara que no és per la meua mort que hauria de plorar, sinó per la seva vida! Vosaltres, només, per tal que no vagi jo privada de llibertat als déus dels morts, aparteu-vos, si puc demanar-ho amb justícia, i aparteu les vostres mans d'home i no toqueu el meu cos de verge. Més agradable serà una sang lliure per a aquell, sigui qui sigui, a qui tracteu d'aplicar amb la meua mort; però si a algú li poden commoure les últimes paraules del a meua boca (és la filla del rei Príam, captiva ara, qui us ho demana), lliureu a la meua mare el meu cos, i que no hagi tampoc de comprar amb or el trist dret a una sepultura, sinó només amb llàgrimes; quan podia fer-ho, també ho pagava amb or.>>

(OVIDI, *Metamorphoseon* XIII 453- 473)

[v. 260] Τί δ' ὁ νεοχμὸν ἀπ' ἐμέθεν ἐλάβετε
τέκος, ποῦ μοι; (...)

[v. 265] Ὁμοι ἐγὼ τάφῳ πρόσπολον ἐτεκόμαν.

Ἄτὰρ τίς ὄδ' ἦ νόμος ἦ τί

θέσμιον, ὦ φίλος, Ἑλλάνων;

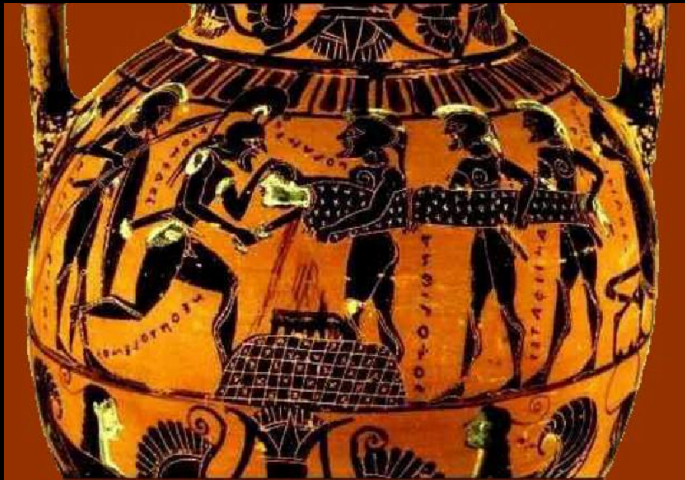
(Eurípides, *Les Troïanes*, vv. 261-266)

<<HÈCUBA: I què passa amb la meva petita
nena que m'heu arrabassat?

On està? [...] Ai de mi! Haver-la parit per ser
esclava d'una tomba! Quina llei és aquesta
amic, o quin diví decret dels déus dels grecs?

>>

(Eurípides, *Les Troïanes*, vv. 261-266)

<<Allí en les pintures està Ortestes donant mort
a Egist, i Pílades matant els fills de Naupli, que
haviem vingut per ajudar Egipte. Aprop de la
tomba d'Aquí·les està Políxena, quan anava a
ser degollada. Homer amb raó va passar en
silenci aquesta acció tan cruel >>

(Pausàniass, *Descripció de Grècia* I, 22, 6)

<< I ara comuniquieu-los-hi això als arguius sobre tot a l'Atrida Agamèmnon: si en el seu fur intern recorden quants treballs va obtenir abans fins i tot d'arribar a terra troian. Ara per ell, segons el meu desig, han de portar davant la meva tomba, d'entre el botí de Príam, a Políxena, de bell peple, per sacrificar-la d'immediat, ja em trobo terriblement enfadat amb ells, més encara per la mort de Briseïda; altrament, agitaré les onades del pontus i els hi llançaré tempesta rere tempesta, perquè, perduts per les seves pròpies accions ruïns, romanguin aquí un llarg temps, fins que, molt ansiosos per tornar, em donin en el meu honor les molt ansioses lloances: i pel que fa a la noia, si volen després, poden donar-li apart la sepultura, una vegada que li hagi tret la vida, en això no m'oposo en absolut.>>

(Quint d'Esmirna, *Posthomèriques*, XIV, vv. 209-233)

-0500: El sacrificio de Polixena

<<Andròmaca i Medicaste tenen els vels posats, però Políxena, segons el costum de les noies verges, trenats els cabells del cap. Els poetes canten que ella va morir sobre el sepulcre d'Aquil·les, i he vist pintures a Atenes i a Pèrgam, que està més amunt de Caicus, que fan referència als sofriments de Políxena>>

(Pausània, *Descripció de Grècia* X, 25, 10)

CASSANDRA

(Κασσάνδρα)

ETIMOLOGIA

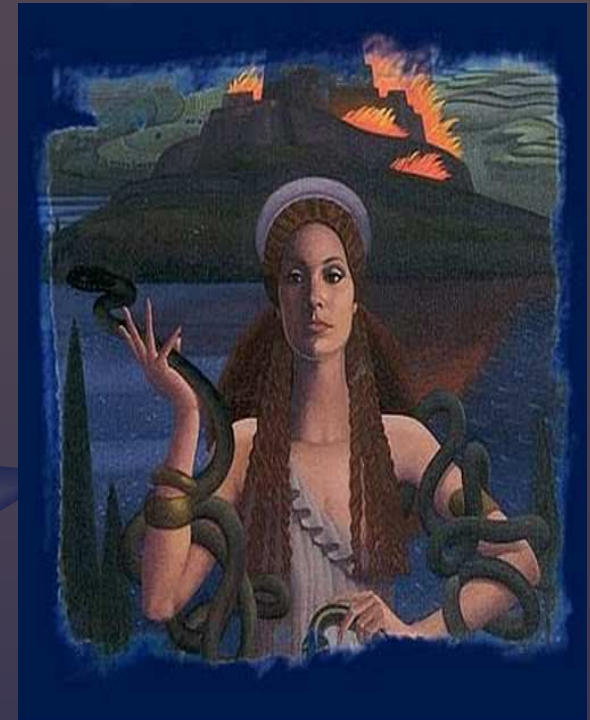
de κάσις («germana») i άνδρός («home»), "germana dels homes"

Filla d'Hècuba i
Príam, rei de Troia

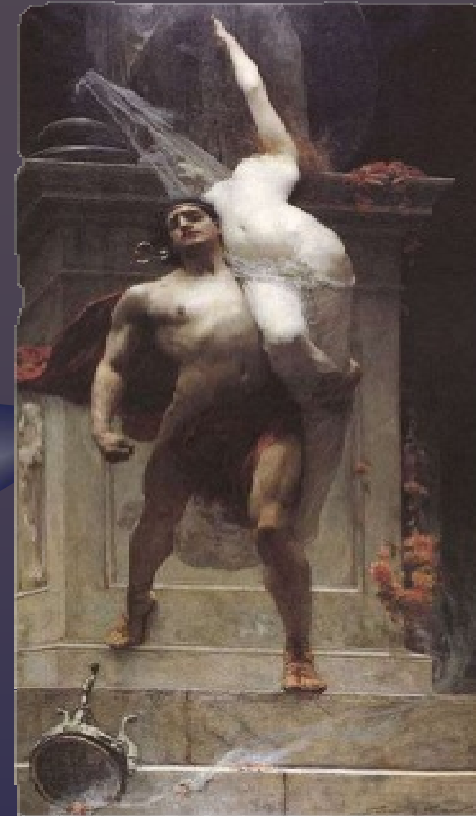
Apol·lo va atorgar el do de la profecia a Cassandra. El déu es va encapritxar de la princesa troiana i li va oferir la condició de profetessa a canvi dels seus favors sexuals. Però, un cop Cassandra va aconseguir el seu do, aquesta es va negar a complir amb la seva part del tracte, de manera que el venjatiu Apol·lo va escopir a la boca de la princesa troiana. Amb aquest acte el déu no li va retirar la capacitat de predir el futur, sinó la persuasió, de manera que encara que Cassandra predigués els esdeveniments de forma correcta, ningú la creuria. Aquest va ser el càstig de Cassandra: la incomprensió i la solitud en el descobriment d'una veritat en la qual només ella creia.

Bernard Picart. 1673-1733: Cassandra warns the Trojans.
Photo © Maior Föttag - GML

En créixer, es va fer sacerdotessa d'Apol·lo, però, en rebutjar l'amor del déu, aquest va fer caure sobre ella la maledicció que mai no en creurien els pronòstics. Cassandra anuncià repetidament la caiguda de Troia, sobretot després que se sabés que el seu germà Paris estava viu i més endavant, quan aquest va dur Helena a Troia, però ningú no la va creure.

Després de la caiguda de Troia, va ser segrestada i violada per Àjax, fill d'Oileu, lluny de la protecció de la deessa Atenea, fet que determinà la mort del guerrer per mediació de Posidó durant una tempesta a les roques Gires.

Ájax y Casandra, obra de Solomon Joseph Solomon, 1886.

Va ser entregada com a concubina a Agamèmnon i va morir, junt amb ell, a mans de la seua esposa Clitemnestra i de l'amant d'aquesta, Egist. La seva suposada tomba era a Amicles o a Micenes.

VIRGILI, *Eneida* II 245

Fins i tot aleshores, la dissort imminent ens és anunciada per la boda de Cassandra, en la qual, pel voler d'un déu, mai no cregueren els seus teucres.

*tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris
ora dei iussu non umquam credita Teucris.*

VIRGILI, *Eneida* II 343

El jove Corebos, fill de Migdó: durant aquells dies per azar havia vingut a Troia, abrussat d'un foll d'amor per Cassandra, i, gendre futur, portava socors a Príam i als frigis, l'infeliç, que no sabé escoltar els consells inspirats de la seva promesa

*iuvenisque Coroebus Mygdonides — illis
ad Troiam forte diebus venerat insano
Cassandrae incensus amore et gener
auxilium Priamo Phrygibusque ferebat,
infelix qui non sponsae praecepta
furentis audierit!*

Publius Vergilius Maro

HIGINI, *Fabulae* CVIII

*Cassandra Priami et
Hecubae filia in
Apollinis fano ludendo
lassa obdormisse dicitur;
quam Apollo cum vellet
comprimere, corporis
copiam non fecit.*

*Ob quam rem Apollo
fecit, ut, cum vera
vaticinaretur, fidem non
haberet.*

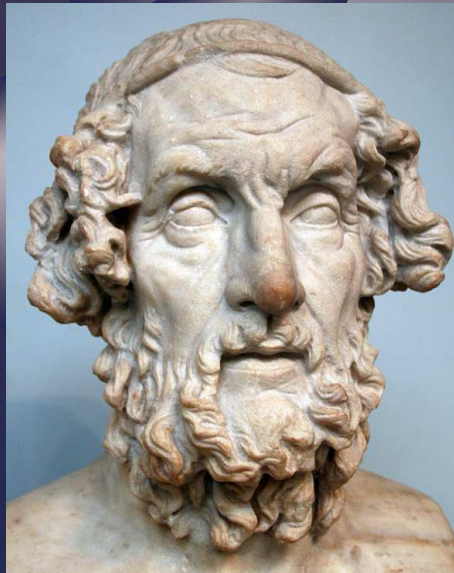
Áyax, fill d'Oileu
arrossega Cassandra
que està agafada
l'estàtua sagrada
d'Atenea.

Copa ática de figuras
rojas, 440-430 a. C.).

HOMER *Ilíada*, cant XXIV

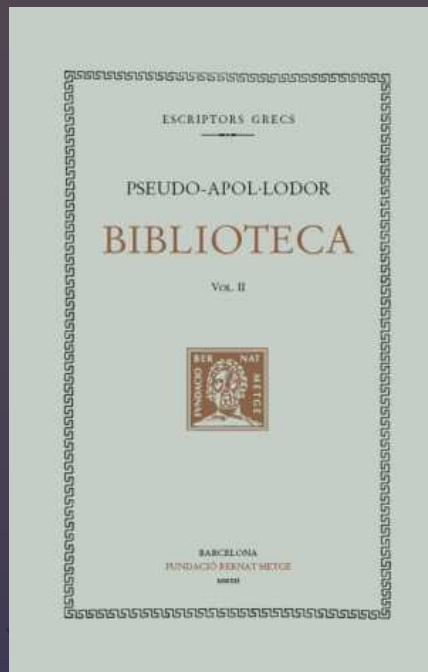
Entre ais i sospirs van guiar fins a la ciutat els cavalls, i les mules transportaven el cadàver. Ningú, ni home ni dona, de bella cintura, els va reconèixer, sinó només Cassandra, semblant a l'àurea Afrodita que, pujada a la part alta de Pèrgam, va distingir el seu pare de peu al carro i l'herald, portaveu de la ciutat. Va donar llavors un sanglot i va començar a cridar per tota la ciutat: "Veniu, troians i troianes, i veureu Hèctor! Veniu, si també altres vegades, quan tornava viu de la lluita, gaudíeu, perquè donava goig a la ciutat i a tot el seu poble.

Bust d'Homer

Μεταξύ του ais και Στεναγμών ξεναγήθηκαν στην πόλη είναι τα άλογα και μουλάρια που μεταφέρουν το πτώμα. Κανείς, ούτε άντρας ούτε γυναίκα, όμορφη μέση, αναγνωρίζονται, αλλά μόνο Cassie, παρόμοια με τη Χρυσή Αφροδίτη, που ανεβαίνουν στην κορυφή της Περγάμου, διέπρεψε στο πατέρα της να στέκεται στο αυτοκίνητο και το herald, εκπρόσωπος για την πόλη. Έδωσε μια sob και άρχισε να φωνάζει όλη την πόλη: «Έλα, Τρωάδες, και θαδείτε να Έκτορα! Έλα, εάν επίσης σε άλλους χρόνους, όταν πήγα πίσω την καταπολέμηση ζείτε, gaudíeu, διότι έδωσε χαρά στην πόλη και σε όλους τους ανθρώπους του.

APOL·LADOR *Biblioteca* III 5

Polixena, i Cassandra. Desitjós d'obtenir els favors de Cassandra, Apol·lo va prometre ensenyar-li l'art de la profecia; va aprendre la tècnica, però ella li va negar els seus favors; per tant, Apol·lo va privar la seva profecia del poder de persuadir.

Segons Servi, Apol·lo va arrabassar a Cassandra el poder de persuadir els homes malgrat la veritat de les seves profecies, en escopir-li a la boca.

Σύμφωνα με Servius, Απόλλωνα ήταν να στερήσει από την Κασσάνδρα της εξουσίας να πεισουν τους Άνδρες στην αλήθεια των προφητειών του να φτύνουν στο στόμα του.

Πολυξένη, και την Κασσάνδρα. Που επιθυμούν να αποκτήσουν τις χάρες της Κασσάνδρας, Απόλλωνα, το οποίο υποσχέθηκε να της διδάξει την τέχνη της προφητείας? learns η τέχνη αρνήθηκε αλλά ευνοεί την? ως εκ τούτου Απόλλωνα στερούνται την προφητεία της εξουσίας να πείσει

Attic black-figure Kylix, ca. 550 BC.

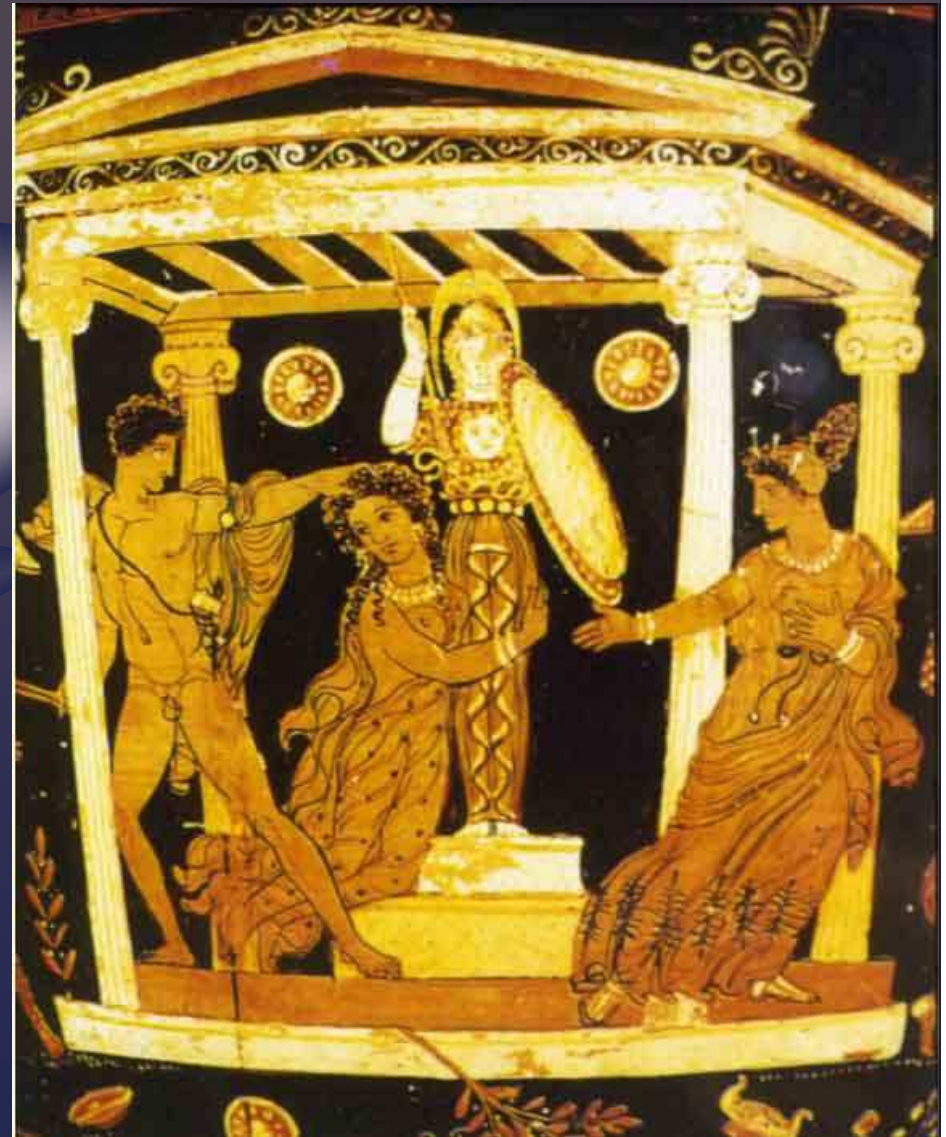

Un guerrero griego arrastra a Casandra que se abraza a la estatua de Atenea.

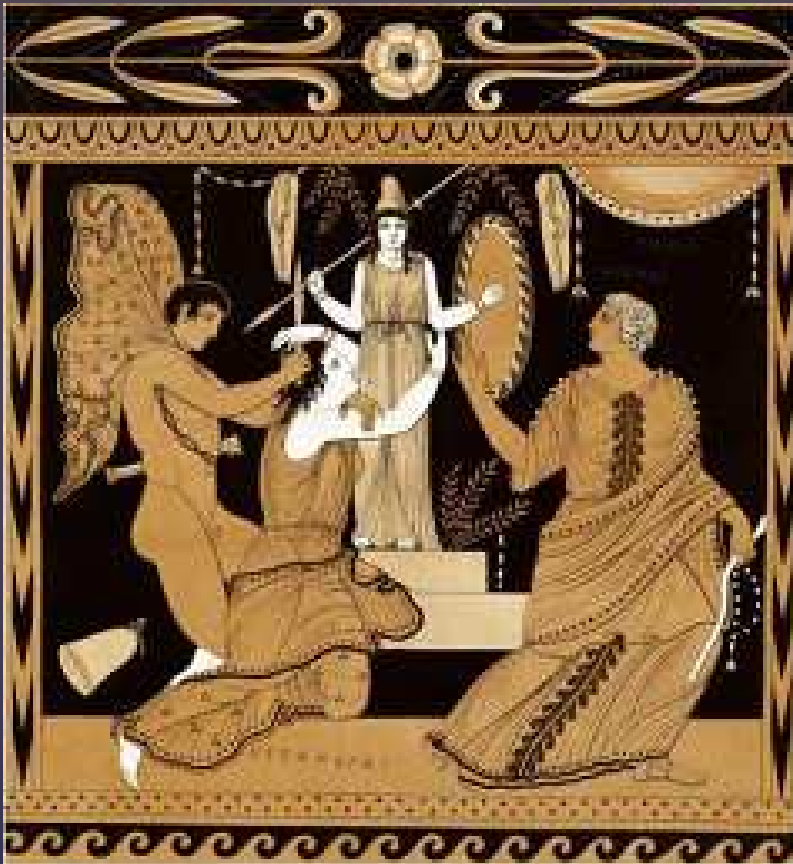
(pelike de Campania, 330 a.C. London, British Museum.)

Cassandra busca asilo en el templo de Atenea. Ajax todavía la sujeta por el pelo, y tira de ella hacia tras para violarla.

[krater, 350 A.C.]

Pintura al fresc, trobada a l'atri
de la casa de Menandre
(Pompeia)

FILOMELA

**Dones víctimes de violència a la mitologia
clàssica**

Andrea Valls i Marta Marias

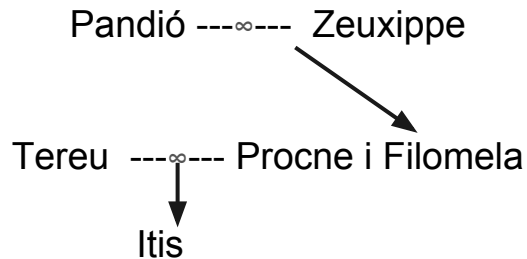

FILOMELA

Nom en català: **Filomela**

Nom en grec: φιλομήλα

Etimologia: *filos* - amic de
melos - música
"amant de la música"

EL MITE DE FILOMELA I PROCNE

Procne, la filla gran del rei d'Atenes, es va casar amb Tereu, rei de Tràcia. Enyorada de la seva família, va demanar al seu marit que la visités la seva germana Filomela. Tereu ho va acceptar i fou ell en persona qui va anar a buscar-la.

Un cop Filomela a Tràcia, Tereu la va violar. Perquè no digués res a Procne, va tallar-li la llengua i va tancar-la en una presó. Després, va dir a Procne que la seva germana havia mort durant el viatge. Filomela, que no podia parlar per la mutilació que havia patit, va cosir un llenç on explicava la seva violació i n'acusava Tereu, i va fer-lo arribar a Procne.

Filomela i Procne, Elizabeth Jane Gardner, 1837-1922, Art Renewal Center Museum

EL MITE DE FILOMELA I PROCNE

Procne en assabentar-se de la desgràcia de la seva germana i que era viva, va anar a rescatar-la.

Per venjar-se de Tereu, les dues germanes van matar Itis (fill de Tereu i Procne), el van cuinar i el van servir al rei com a menjar. Després, van ensenyar-li a Tereu el cap del seu fill mort, i això va iniciar una persecució. Els deus van decidir convertir-los en ocells: Filomela en rossinyol, Procne en oreneta, Tereu en puput i el petit Itis en faisà.

Banquet de Tereu, Peter Paul Rubens, 1636-38, Museo del Prado, Madrid

ANÀLISI EN CLAU DE GÈNERE

Filomela és un exemple clar de víctima d'assetjament sexual, amb resultat de violació per part d'un mortal (Tereu).

També és víctima d'una crueltat simbòlica mutilació (Tereu li talla la llengua per condemnar-la a patir en silenci).

Il·lustració d'Ovidi, Metamorfosis

ELS TEXTOS

*“Ille indignanteam et nomen patris usque uocantem
luctantemque loqui comprehensam forcipe linguam
abstulit ense fero.”*

OVIDI, *Metamorfosis*, VI 426s.

“Tereu la va agafar amb unes tenalles la llengua, que amb indignació no parava de pronunciar el nom del seu pare i s’ esforçava per parlar, i li va tallar amb la feroç espasa.”

*“Hoc quoque post facinus (uix ausim credere) fertur
saepe sua lacerum repetisse libidine corpus.”*

OVIDI, *Metamorfosis*, VI 426s.

“Inclús després d’aquesta atrocitat (no voldria creure-ho) es diu que moltes vegades va tornar Tereu a violar-la.”

Violència de gènere a la mitologia grega – 25 nov 2014 Grec 1Batx – INS Guindàvols

LA MITOLOGIA GREGA

EL MITO EN CLAU DE GÈNERE

El mite de la violència a la mitologia clàssica és un tema recurrent que reflecteix les actituds socials de l'època. A través d'històries com la de Pandora, les dones són presentades com a víctimes de la curiositat i la desobediència. Aquesta narrativa reforça els rols de gènere establerts, on la dona és vista com una font de temptació i dolor per a la masculinitat.

DONES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA A LA MITOLOGIA CLÀSSICA

ARIADNA *Apollònia*

EL MITE

EL MITE EN CLAU DE GÈNERE

els TEXTOS

CASSANDRA *Teucroclària*

EL MITE

EL MITE EN CLAU DE GÈNERE

els TEXTOS

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ Ἀριάδνη

TE EN CLAU DE GÈNERE

Text on the left panel, partially obscured.

CASSANDRA
(Κασσάνδρα)

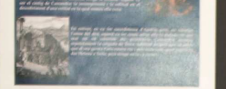
ETIMOLOGIA

Dánae, Δανάη

Text in the second row, left column.

Text in the second row, right column.

Text in the third row, left column.

Text in the third row, right column.

Text in the bottom row, left column.

Text in the bottom row, right column.

Dánae, Δανάη

Dánae

Dánae

Dánae i la violència sex

Dánae, Δανάη
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

Dánae
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

Dánae
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

a sexual
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

Textos: Higini, Fabulae 63
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

Textos: Higini, Fabulae 63
Dánae, filla de Zeus, quedà envoltada al seu ventre de bronze i enviada a l'estrany país de la terra d'Argos, després de ser rebuda per la seva mare, que era una dona que s'havia casat amb un rei.

FILOMELA
EL MITE DE FILOMELA I PR
ANÀLISI EN CLAU DE GÈN

